

Conyza bonariensis en *Conyza sumatrensis* : recent ingeburgerd in België ?

Filip VERLOOVE⁽¹⁾ en Vincent BOULLET⁽²⁾

Abstract. — *Conyza bonariensis* and *Conyza sumatrensis* : recently naturalized in Belgium ? Recent field work revealed the probable naturalization of *Conyza sumatrensis* and *C. bonariensis* in Belgium, two species previously considered as ephemeral in Belgium. The present Belgian distribution pattern of both taxa is provided and compared with that of the adjacent territory in France. A key for the species of the genus *Conyza* in Belgium is proposed. The presumed hybridization and/or the presence of other taxa of the genus *Conyza* in the studied area is discussed.

Résumé. — *Conyza bonariensis* et *Conyza sumatrensis* : en voie de naturalisation récente en Belgique ? Des recherches récentes révèlent la naturalisation probable de *Conyza sumatrensis* et de *C. bonariensis* en Belgique, deux taxons considérés jusqu'à présent comme seulement adventices. La distribution belge actuelle des deux taxons est présentée et comparée avec leur statut dans le Nord de la France. Une clé des espèces du genre *Conyza* en Belgique est donnée. L'hybridation possible et/ou la présence d'autres taxons du genre *Conyza* sont discutées.

Inleiding

In de voorbije jaren tekenden wij in het kader van floristische karteringen sporadisch *Conyza bonariensis* en *C. sumatrensis* op. In het najaar van 1999 bleken — zonder verhoogde belangstelling — plots hier en daar in West- en Oost-Vlaanderen planten op te duiken van *Conyza bonariensis*. Bij nader onderzoek in het veld bleek bovendien dat *Conyza sumatrensis* tussen de zeer gewone *C. canadensis* vaker voorkomt dan tot op heden werd aangenomen.

Klaarblijkelijk wordt *Conyza sumatrensis* frequent verward met *C. canadensis* en is haar recente uitbreiding en waarschijnlijke inburgering in België daardoor ongemerkt voorbij gegaan. *Conyza bonariensis* daarentegen — qua habitus gemakkelijker te onderscheiden van *C. canadensis* — is mogelijk slechts zeer recent aan een opmars begonnen.

De huidige verspreiding van beide taxa in België wordt weergegeven aan de hand van vindplaatsen en inzamelingen; een sleutel voor het genus *Conyza* in België wordt gegeven. De Belgische situatie wordt bovendien vergeleken met deze in de Noord-Franse departementen Nord en Pas-de-Calais.

Onderscheidingskenmerken van *Conyza* in België

Onderstaande sleutel — hoofdzakelijk gebaseerd op eigen waarnemingen — laat toe om de drie vertegenwoordigers van het geslacht *Conyza* in België op naam te brengen.

- 1 Boven- en onderzijde van de middelste stengelbladen onbehaard of hoogstens met enkele haren op de nerven; bladrand vooral in de onderste helft langgewimperd; meeste buisbloemen viertallig; lintbloemen duidelijk zichtbaar; omwindselblaadjes kaal (of nagenoeg kaal) *Conyza canadensis*

⁽¹⁾ Uilenspiegelstraat 46, B-8830 Hooglede (E-mail : filip.verloove@brugge.swc.be).

⁽²⁾ Centre Régional de Phytosociologie/Conservatoire Botanique de Bailleul, Haendries F-59270 Bailleul (E-mail : bouillet.vincent@wanadoo.fr).

- Boven- en onderzijde van de middelste stengelbladen dicht behaard met korte, gekromde haren ; bladrand niet gewimperd ; meeste buisbloemen vijftalig ; lintbloemen niet of nauwelijks zichtbaar ; omwindselblaadjes duidelijk behaard 2
- 2 Omwindselblaadjes meestal met roodpaars aangelopen top ; hoofdjes tijdens de bloei ca. 5 mm breed ; bovenste stengelbladen lijn- tot smal-lancetvormig, met één duidelijke nerf *Conyza bonariensis*
- Omwindselblaadjes eenkleurig groen ; hoofdjes tijdens de bloei ca. 3 mm breed ; bovenste stengelbladen breder, met duidelijke zijnerf *Conyza sumatrensis*

Zowel in het veld als op herbariummateriaal zijn *Conyza sumatrensis* en *C. bonariensis*, mits enige ervaring, gemakkelijk van *C. canadensis* te onderscheiden. Naast en ter verduidelijking van de kenmerken uit de sleutel wordt onderstaand verder ingegaan op het onderscheid tussen de drie taxa. Telkens wordt vergeleken met *C. canadensis*.

Conyza sumatrensis is een tweejarige, omwille van de sterkere beharing grauwoene en in de regel veel forsere plant. De bloeiwijze is bij normaal ontwikkelde planten meestal min of meer pyramidaal. De buisbloemen zijn overwegend vijftalig. Meerdere goed ontwikkelde bloemkronen dienen onderzocht te worden : in één hoofdje worden occasioneel ook viertallige bloemkronen aangetroffen. Op dit vlak kan de sleutel in STACE (1997) misleidend zijn. Bovendien is het aantal buisbloemen in de hoofdjes van *Conyza sumatrensis* veel kleiner dan bij *C. canadensis* (vaak slechts een vijftal). De hoofdjes zijn tijdens de bloei ca. 3 mm breed en duidelijk breder dan bij *Conyza canadensis* (op herbariummateriaal zijn de hoofdjes bij alle taxa breder !). De middennerf van de omwindselblaadjes is in de regel groen bij *Conyza sumatrensis* en bruin bij *C. canadensis* (HICKMAN 1993), hoewel dit niet altijd even duidelijk is. De bladrand is afgezet met talrijke, korte, tegen de rand aanliggende haren (bij *Conyza canadensis* is vooral de onderste helft van de bladrand gewimperd met minder talrijke, langere, glasachtige, duidelijk afstaande haren). De stengel is erg broos en breekt bij het plooiën gemakkelijk (op het einde van het seizoen breken forse planten van *Conyza canadensis* echter even gemakkelijk !).

Niettegenstaande het feit dat typische planten van beide taxa in het veld goed te onderscheiden zijn blijkt het concept „*Conyza sumatrensis*” op zich vaak weinig duidelijk en worden in determinatiesleutels vaak zelfs kenmerken opgegeven die, afhankelijk van de referentie, contradictorisch zijn :

– Met betrekking tot de beharing van de omwindselblaadjes : JOVET & DE VILMORIN (1975) vermelden in hun sleutel onder *Conyza albida* (= *C. sumatrensis*) „involucre glabre ou subglabre”, hetgeen niet alleen in tegenstelling is met onze veldwaarnemingen maar bovendien ook tegengesteld is aan hun eigen beschrijving en afbeelding van de omwindselblaadjes van de soort !

– Met betrekking tot de vorm van de omwindselblaadjes bij rijpheid : JAUZEIN (1995) vermeldt in zijn, dichotomie ter onderscheiding van *Conyza bonariensis* dat de omwindselblaadjes van *C. sumatrensis* bij rijpheid vaak opvallend schroefvormig gedraaid zijn. Bij JOVET & DE VILMORIN l.c. daarentegen zijn het de omwindselblaadjes van *C. bonariensis* die duidelijk schroefvormig worden afgebeeld terwijl die van *C. sumatrensis* recht zijn. Op materiaal van beide taxa uit het gebied van de Flora werd vastgesteld dat de omwindselblaadjes na de bloei meestal teruggeslagen en schroefvormig gedraaid zijn zodat dit kenmerk zonder belang blijft.

– Met betrekking tot het aantal lobben van de bloemkroon : zie *supra*.

– Met betrekking tot de vorm van de bloeiwijze : de meeste auteurs kwalificeren de bloeiwijze vaak als pyramidaal (JAUZEIN *l.c.* ; STACE *l.c.*) of rhomboïdaal (RIVIÈRE 1987), vaak ingegeven door het feit dat de onderste takken van de bloeiwijze van *Conyza sumatrensis* sterk verlengd zijn. In werkelijkheid blijkt de bloeiwijze buitengewoon variabel. Bovendien komen in het gebied van de Flora planten voor met pyramidale of rhomboïdale bloeiwijze die niet tot *Conyza sumatrensis* behoren (zie *infra*).

Conyza bonariensis onderscheidt zich veel gemakkelijker van *C. canadensis* en *C. sumatrensis*. De hoofdjes zijn tijdens de bloei minstens 5 mm breed en hebben een opvallende buikvormige basis. De bloeiwijze is min of meer tuilvormig waarbij de jonge zijassen boven de hoofdas uitsteken.

In de West-Europese literatuur bestaan opvallend weinige relevante studies met betrekking tot de inburgering van *Conyza*-soorten. Voor de bovenvermelde kenmerken werden naast persoonlijk herbariummateriaal de volgende referenties geconsulteerd : JOVET & DE VILMORIN *l.c.*, RIVIÈRE *l.c.*, JAUZEIN *l.c.* en GAMISANS (1998) voor Frankrijk en WURZELL (1994) en STACE *l.c.* voor Groot-Brittannië. Voor Duitsland wordt enkel *Conyza bonariensis* opgegeven (SEBALD *et al.* 1996). Pas in 1999 werd *Conyza sumatrensis* voor het eerst waargenomen in Nederland (mond. med. L. Reutelingsperger). *Conyza bonariensis* werd in Nederland, net als bij ons, in het verleden reeds waargenomen maar lijkt vooral ook de laatste jaren bij herhaling op te duiken.

Bovendien verschillen de taxonomische opvattingen soms van auteur tot auteur. Voor Frankrijk wordt — naast de goed te onderscheiden *Conyza blakei* (Cabrera) Cabrera (cf. JAUZEIN *l.c.*) — ook *C. floribunda* Kunth opgegeven, een taxon dat qua habitus tussen *C. canadensis* en *C. sumatrensis* instaat en vroeger soms als een hybride van de twee beschouwd werd (RIVIÈRE *l.c.*, JAUZEIN *l.c.*, DAUPHIN 1995). In Groot-Brittannië wordt *Conyza floribunda* geïntegreerd in *C. sumatrensis* (MARSHALL 1974). In Groot-Brittannië werd recent ook *Conyza bilbaoana* J. Rémy waargenomen (STANLEY 1996, PHILLIPS 1997, REYNOLDS 1997, 1998), eveneens min of meer intermediair tussen *C. canadensis* en *C. sumatrensis* en door KERGUÉLEN (1999) als synoniem van *C. floribunda* beschouwd (ook STACE *l.c.* maakt voorbehoud bij de waarde van deze „soort”). LANNOY (1991) geeft een overzicht van de synonymie van *C. sumatrensis*.

Habitatvoorkeur

Zowel *Conyza bonariensis* als *C. sumatrensis* zijn — alhoewel tegenwoordig ingeburgerd in grote delen van de wereld — oorspronkelijk inheems in Zuid-Amerika. Vooral *C. sumatrensis* wordt geacht een warmteminnende soort te zijn (cf. JOVET & DE VILMORIN *l.c.*, LANNOY *l.c.*, WURZELL *l.c.*). Dit blijkt slechts gedeeltelijk uit de vondsten uit het najaar van 1999. In de Kortrijkse binnenstad bijvoorbeeld bleek *C. sumatrensis* buitengewoon talrijk voor te komen op en rond de zuidelijk geörienteerde kaaimuren van de Leie langs de Diksmuidekaai. Aan de overzijde van de Leie — langs de IJzerkaai — werd de soort echter ook aangetroffen aan de voet van een brug, onttrokken aan elk zonlicht. Bovendien bleef *C. sumatrensis* zelfs na de aanhoudende nachtvorst van medio november gewoon doorbloeien! In Antwerpen werden begin januari 2000 nog jonge bloeiende planten aangetroffen. Ook in Groot-Brittannië werd vastgesteld dat de soort zich 's winters kan blijven ontwikkelen (WURZELL *l.c.*). De vrees van LANNOY *l.c.* dat *C. sumatrensis* mogelijk

de Belgische winters niet zou overleven en dat haar thermofiele karakter een mogelijke inburgering en uitbreiding waarschijnlijk in de weg zou staan, blijkt ongegrond.

In België hebben beide soorten een voorkeur voor jonge, door de mens beïnvloede terreinen : braakliggende gronden, puinhopen, spoorwegterreinen, verruigde plantsoenen, haventerreinen, omgewoelde wegbermen, oude muren en in Wallonië ook voor oude mijnterrils. Door haar meerjarige levensvorm slaagt *Conyza sumatrensis* er bovendien in ook te overleven in graslanden.

Actuele verspreiding in België

Onderstaand wordt per district een chronologisch overzicht gegeven van de vondsten van *Conyza bonariensis* en *C. sumatrensis*. Bijna alle waarnemingen hebben betrekking op het najaar van 1999. Voor de weinige vondsten van voor 1999 werden naast de literatuur ook de herbaria te Meise (BR) en Gent (GENT) geconsulteerd. Met uitzondering van één recent vel uit Antwerpen bleken alle planten van *Conyza canadensis* correct geïdentificeerd. Dit kan er op duiden dat de expansie van *Conyza sumatrensis* daadwerkelijk van recente datum is.

De vondsten van *Conyza sumatrensis* kunnen eigenlijk bijna herleid worden tot de excursiekalender van het najaar van 1999 : op nagenoeg elke inventarisatie in verstedelijkt gebied werd de soort vastgesteld. *Conyza bonariensis* duikt hier en daar op zonder duidelijk verspreidingspatroon.

Conyza bonariensis

Vlaams district : Mariakerke (Gent, IFBL D3.12.31), braakgrond van afgebroken woning en aanpalend verruigd garagecomplex, 05.07.1998 en 31.10.1999 (respectievelijk Verloove 3161, priv.herb. en Verloove 3996, priv.herb., BR, LG) ; Haven Brugge (IFBL C2.22.11), spoorwegterrein, 09.10.1999 (Verloove 3969, priv.herb.) ; Haven Gent (IFBL D3.12.24), Port Arthurlaan, tussen kasseien op loskade, 10.10.1999 (s.c.).

Brabants district : Herk-de-Stad (IFBL D6.54.11), zaad in kluit van Rozemarijn, 30.10.1996 (Andriessen 1379, priv.herb. Leo Andriessen, dupl. priv.herb. Filip Verloove).

In de Noord-Franse departementen Nord/Pas-de-Calais werd *Conyza bonariensis* tot op heden schijnbaar niet vastgesteld.

Als efemere woladventief werd *C. bonariensis* rond de eeuwwisseling ook ingezameld in de Vesdervallei (cf. Visé 1958, sub *Erigeron crispus*).

Conyza sumatrensis

Maritiem district : Haven Oostende (IFBL C1.25.13), NO-zijde Houtdok, puinhoop langs goederenspoor, 23.10.1999 (Verloove 3964, priv.herb.) ; Haven Zeebrugge (IFBL B2.41.14), Minister Beernaertstraat, puinhoop, 07.11.1999 (Verloove 4027, priv.herb., BR, LG).

Vlaams district : Antwerpen (IFBL C4.16.43), haven tussen Amerikadok en Royerssluis, rand van de spoorweg bij de graansilo's, 24.09.1990 (Lambinon 90/B/509, BR, LG ; LAMBINON 1991) ; Antwerpen (IFBL C4.26.42), drooggevallen vijver stadspark, 10.10.1992 (Stembrouck 96/1232, BR, sub *C. canadensis*) ; Haven Antwerpen (IFBL C4.16.44), Albertkanaal ter hoogte van Merksem, rand van het trottoir, 04.11.1995 (Verloove 1766, priv.herb.) ; Haven Gent (IFBL D3.12.21-23), Wiedauwkaai ten Z van Meulestedebrug, ruderaal wegberm, 10.10.1999 en 31.10.1999 (respectievelijk Verloove 3929, priv.herb. en Verloove 4016, BR) ; Haven Gent (IFBL C3.53.11-13), N494 ten Z van Doornzele, verruigd plantsoen bij chemisch bedrijf Kronos, 12.10.1999 en 31.10.1999 (respectievelijk Verloove 3966 en Verloove 4015, BR, LG) ; Haven van Gent (IFBL D3.13.13), Farmanstraat bij Grootdok, ruderaal wegrand en aangrenzend spoorweggedeelte, 17.10.1999 (Verloove 3963, priv.herb.) ; Haven van

Antwerpen (IFBL B4.55.44), Graandok x Zesde Havendok, ruderaal terrein bij de Sobelgra graanmolens, 24.10.1999 (*Verloove* 3965, priv.herb.); Haven Gent (IFBL D3.13.11), Sifferlaan nabij kruispunt met Kinetstraat, ruderaal wegberm, 31.10.1999 (s.c.); Haven Gent (IFBL D3.13.13), Z-zijde Zuiddok, verbindingsweg Farmanstraat-Zuiddokweg, ruigte langs goederenspoor, 31.10.1999 en 21.11.1999 (respectievelijk *Verloove* 4001, priv.herb. en *Verloove* 4065, BR); Haven Gent (IFBL D3.12.42), O-zijde Handelsdok, Koopvaardijlaan t.h.v. Inter Beton, grasland nabij het dok, 07.11.1999 (*Verloove* 4025, priv.herb., BR); Haven Gent (IFBL D3.12.42), O-zijde Houtdok, Koopvaardijlaan x Oceaniëstraat, ruderaal wegberm, voet van muur, 07.11.1999 (*Verloove* 4026, LG); Haven Gent (IFBL D3.12.42), Houtdoklaan x Zeilstraat, bloemperk, 07.11.1999 (s.c.); Haven Gent (IFBL D3.12.42), Makelaarsstraat, ruigte bij volkstuintjes, 11.11.1999 (s.c.); Haven Gent (IFBL D3.12.22-24), Voorhavenlaan (O-zijde Voorhaven), braakliggende terreinen, tussen kasseien, op oude muren, ..., 11.11.1999 (*Verloove* 4030, BR, LG); Kortrijk (IFBL E2.32.21), Diksmuidekaai langs de Leie, opgebroken fietspad en aanpalende kaaimuren, 13.11.1999 (*Verloove* 4052, BR, GENT, LG); Rumbekeroeselare (IFBL D1.58.31-32), Rijksweg Roeselare- Kortrijk t.h.v. Sterrebos, omgewoelde wegrand, 14.11.1999 (*Verloove* 4049, GENT); Bellem (Aalter, IFBL D2.16.12), Ommegangstraat ter hoogte van Vijverstraat, aanvoerweg-oude dreef voor vroegere houthandel, 27.11.1999 (*Verloove* 4093, priv.herb. V. Jehlik, GENT, LG); Haven Antwerpen (IFBL C4.17.33-C4.27.11), Albertkanaal te Merkssem, Vaartkaai ter hoogte van de brug van de N1, wegrand en aangrenzende ruigten, 28.11.1999 (*Verloove* 4094, BR); Haven Antwerpen (IFBL C4.16.43), Loodglansstraat ten Z van het voormalige 1^e Havendok, ruigte bij Houthandel Somex, 28.11.1999 (*Verloove* 4095, LG); Haven Antwerpen (IFBL C4.16.41), Boterhamvaartstraat ten Z van het 2^e Havendok, ruigte tussen twee loodsen, 28.11.1999 (s.c.); Haven Antwerpen (IFBL C4.16.23-24), Mulhouseaan Zuid ten Z van het 3^e Havendok, ruigte bij Northern Shipping, 28.11.1999 (s.c.); Haven Antwerpen (IFBL C4.26.21-22), Madrasstraat ten Z van het Houtdok, voet van loodsmuur, 28.11.1999 (*Verloove* 4096, BR).

Maasdistrict : Châtelineau (lieu-dit „Les Pays-Bas”) (IFBL G4.48.41), terrils de schistes houillers, 09.1990 (LANNON L.c.).

In het (West-)Brabantse district en in identieke omstandigheden als in Châtelineau komt *Conyza sumatrensis* sedert 1959 ook voor in de mijnstreek van Noord-Frankrijk : Montigny-en-Gohelle (France, dép. Nord), teruil, 11.09.1994 (*Verloove* 1285, priv.herb.). Zie ook : PETIT (1972), PETIT & DELAY (1978),... Ondanks het feit dat de soort in de Noord-Franse mijnstreek reeds minstens 20 jaar plaatselijk ingeburgerd is, wordt van deze verspreidingskern in LAMBINON *et al.* (1998) geen gewag gemaakt.

Het mini-areaal van *Conyza sumatrensis* bleef gedurende de voorbije decennia in Noord-Frankrijk wel strikt beperkt tot de mijnstreek. Twee recente waarnemingen buiten de mijnstreek — maar eveneens binnen het Brabantse fytogeografische district — wijzen evenwel op een tendens die analoog is met deze in België :

Lille (dép. Nord), Gare Saint-Sauveur, 20.08.1999 (waarneming D. Mercier, Centre Régional de Phytosociologie); Fréthun (dép. Pas-de-Calais), 15.09.1999 (waarneming B. Toussaint, Centre Régional de Phytosociologie).

Discussie : hybridisatie en variabiliteit

Conyza sumatrensis is zonder twijfel in opmars in West-Europa. Tot op heden werd aangenomen dat de soort in België louter efemeer voorkwam waardoor ze nauwelijks aandacht genoot. Nu gebleken is dat — in weerwil van de erg korte inventarisatieperiode — *Conyza sumatrensis* in Vlaanderen reeds verspreid voorkomt, dient rekening gehouden te worden met een recente inburgering.

Samen met de opmars van *Conyza sumatrensis* en haar waarschijnlijke introgressie in populaties van *C. canadensis* stelt zich ook in België het probleem van de variabiliteit en de mogelijke hybridisatie van beide taxa. In verschillende streken van Europa waar *Conyza sumatrensis* wordt waargenomen verschijnen ook planten die min of meer intermediair staan tussen *C. sumatrensis* en *C. canadensis*. Dergelijke planten verschijnen in het gebied van de Flora op ruderaal, vaak recent

aangelegde terreinen, stortplaatsen en langs grote wegen. Steeds zijn het erg opvallende, tot 2 meter hoge, tweejarige planten met erg variabele bloeiwijze (pyramidaal, rhomboïdaal tot zelfs min of meer tuilvormig). Hierdoor kunnen ze qua habitus probleemloos doorgaan voor *Conyza sumatrensis*. De bladranden zijn evenwel steeds duidelijk bezet met (vooral naar de bladvoet toe) lange, afstaande haren, de bladschijf is onbehaard of slechts voorzien van enkele lange haren op de bladerven, de hoofdjcs vertonen zowel vier- als vijftallige bloemkronen en zijn qua grootte ongeveer intermediair, de omwindselblaadjes zijn onbehaard en de lintbloemen zijn duidelijk ontwikkeld, meestal wit maar vaak ook roodachtig aangelopen.

Dergelijke planten kunnen op verschillende manieren geïnterpreteerd worden : zij vallen binnen de variabiliteit van *Conyza canadensis* of *C. sumatrensis* (of zelfs *C. bonariensis*), of het betreft hybriden van *Conyza canadensis* en *C. sumatrensis*, of zelfs *C. bonariensis* (bijvoorbeeld JOVET & DE VILMORIN *l.c.*), of het gaat om andere taxa zoals *Conyza floribunda* of *C. bilbaoana* (zie *supra*).

Tussen de in het gebied van de Flora waargenomen individuen kunnen we twee groepen onderscheiden. Een eerste groep omvat forse planten die op grond van de beharing en de habitus beantwoorden aan het concept „*Conyza floribunda*” zoals omschreven door RIVIÈRE *l.c.* en JAUZEIN *l.c.*, met name gekenmerkt door de erg ruige beharing van stengel en bladvoet en de min of meer tuilvormige bloeiwijze maar er van afwijkend door de duidelijk ontwikkelde lintbloemen.

Bijvoorbeeld : Ghlin (prov. Hainaut, Belgique), remblais de matériaux divers au nord du chemin longeant côté Nord un parc, à l'ouest du lieu dit „le Marais”, 28.10.1999 (V.B.).

Een tweede groep omvat forse planten met eerder pyramidale tot rhomboïdale bloeiwijze (takken van de bloeiwijze in een hoek tussen 30 en 45%) en een minder ruige beharing die eerder neigt naar *Conyza canadensis*.

Frequent geobserveerd, bijvoorbeeld : Bailleul (dép. Nord, France), rue de Lille, terre-plein d'un parking, 10.1999 (V.B.) ; Condé-sur-Escaut (dép. Nord, France), remblais dans les marais, au Nord de la Fosse Ledoux vers la ferme Blanchard, 28.10.1999 (V.B.) ; Haven van Gent (IFBL D3.13.13), Singel nabij kruispunt met Kennedylaan, ruige middenberm in havengebied, 07.11.1999 (*Verloove* 4191, priv.herb.) ; Havengebied Brugge-Zeebrugge te Dudzele (IFBL B2.51.44), Pathoekeweg nabij kruispunt met Stationstraat, zandige ruderaal wegberm, 07.11.1999 (*Verloove* 4192, priv.herb.) ; Erquinghem-Lys (dép. Nord, France), zone industrielle, friche sur remblais argileux, 09.11.1999 (V.B.) ; Escobecques (dép. Nord, France), accotements routiers récents, intersection avec la D. 7 au lieu dit „Fin de la Guerre”, 09.11.1999 (V.B.) ; Bailleul, gare, remblais en bordure de voie ferrée, 11.11.1999 (V.B.) ; Rumbeke-Roeselare (IFBL D1.58.31-32), Rijksweg Roeselare-Kortrijk t.h.v. Sterrebos, omgewoelde wegrand en aangrenzende braakliggende maisakker, 13.11.1999 ; Havengebied Brugge-Zeebrugge (IFBL C2.11.21-22-24), Pathoekeweg tussen Blauwe Toren en Herdersbrug, zandige spoorwegberm, 20.11.1999 (*Verloove* 4194, LG).

Deze voorlopige onderzoeksresultaten tonen duidelijk aan dat het geslacht *Conyza* in het gebied van de Flora onvoldoende gekend is. Daarom wordt door de auteurs een meer nauwgezet onderzoek in het vooruitzicht gesteld waarbij niet enkel de morfologie maar ook de cytologie van de diverse taxa zal bestudeerd worden. Mogelijk ontstaat dan meer duidelijkheid omtrent de ware identiteit van de in het gebied van de Flora voorkomende planten.

Dankwoord

Geert Heyneman wordt bedankt voor het aanwijzen van een aantal Gentse vindplaatsen en Prof. J. Lambinon en Prof. E. Robbrecht voor het nalezen van het manuscript.

Literatuurlijst

- DAUPHIN P. (1995) — Sur l'expansion de *Conyza floribunda* en Gironde. *Bull. Soc. linn. Bordeaux* **23** : 77-78.
- GAMISANS J. (1998) — *Conyza* in : GAMISANS J. & JEANMONOD D. Complément au Prodrome de la Flore de Corse, Asteraceae I. Conserv. et Jard. Bot. Genève : 46-53.
- HICKMAN J.C. (ed.) (1993) — The Jepson manual. Higher plants of California. University of California Press : XVII + 1400 p.
- JAUZEIN P. (1995) — Flore des champs cultivés. INRA Editions, Paris : 898 p.
- JOVET P. & DE VILMORIN R. (1975) — *Conyza* in : COSTE H. Flore descriptive et illustrée de la France, de la Corse et des contrées limitrophes. Supplément 3 : 187-192.
- LAMBINON J. (1991) — Adventices grainières et autres plantes intéressantes observées en 1990 au port d'Anvers (Belgique). *Dumortiera* **49** : 1-6.
- LAMBINON J., DE LANGHE J.E., DELVOSALLE L. & DUVIGNEAUD J. (et coll.) (1998) — Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en de aangrenzende gebieden (Pteridofyten en Spermatofyten). Patrimonium van de Nationale Plantentuin van België, Meise : CXXXIII + 1091 p.
- LANNOY M. (1991) — Une adventice nouvelle pour la Belgique : *Conyza sumatrensis* à Châtelineau (province du Hainaut). *Nat. Mosana* **43** : 121-123 („1990“).
- KERGUÉLEN M. (1999) — Index synonymique de la flore de France. Gepubliceerd op WWW als : <http://www.inra.fr/Internet/Centres/Dijon/malherbo/dfd/accueil1.htm>
- MARSHALL J.B. (1974) — A note on *Conyza sumatrensis* (Retz) E. Walker (*C. floribunda* Kunth). *Watsonia* **10** : 166-167.
- PETIT D. (1972) — Les végétaux thermophiles peu communs de la région minière du Nord et du Pas de Calais. *Le Monde des Plantes* **375** : 5.
- PETIT D. & DELAY J. (1978) — Les végétaux thermophiles des terrils en combustion dans le Nord de la France. *Bull. Soc. Bot. N. France* **31** : 41-58.
- PHILLIPS B. (1997) — *Conyza bilbaoana* confirmed from Surrey. *B.S.B.I. News* **76** : 60-61.
- REYNOLDS S. (1997) — *Conyza bilbaoana* also in Ireland. *B.S.B.I. News* **74** : 44-46.
- REYNOLDS S. (1998) — Records of alien and casual plants in Ireland, 1996 and 1997. *Ir. Nat. J.* **26** : 57-59.
- RIVIÈRE G. (1987) — Sur quelques composées adventices de Bretagne (Genres *Bidens* L. et *Conyza* Less.). *Le Monde des Plantes* **427-428** : 1-5.
- SEBALD O., SEYBOLD S., PHILIPPI G. & WÖRZ A. (1996) — *Conyza* in : Die Farn- und Blütenpflanzen Baden-Württembergs. Bd. 6, Stuttgart : 83-85.
- STACE C. (1997) — New flora of the British Isles (2% druk). Cambridge University Press : XXX + 1226 p.
- STANLEY P. (1996) — *Conyza bilbaoana* J. Rémy — new to South Hampshire (VC 11) and to Britain. *B.S.B.I. News* **73** : 47-49.
- VISÉ A. (1958) — Florule adventice de la vallée de la Vesdre. *Bull. Soc. roy. Bot. Belg.* **90** : 287-305.
- WURZEL B. (1994) — A history of *Conyza* in London. *B.S.B.I. News* **65** : 34-38.